

School for Teachers
Училище за учители

ОТНОСНО НЯКОИ ИНОВАТИВНИ ПРАКТИКИ В ПРЕПОДАВАНЕТО ПО ИСТОРИЯ И ЦИВИЛИЗАЦИИ

Асен Тимофеев

Професионална гимназия по икономика – Перник

Резюме. Съвременното обществено развитие поставя нови задачи и предизвикателства пред образованието, за да се постигне пълноценна адаптация на младите хора в условията на ускорено развитие на електронните технологии и комуникации. В предходните години към иновации се стремят преди всичко преподаватели, за които традиционната система не отговаря на техните очаквания и нагласи. В педагогиката съществуват различни класификации на методите на обучение, но нас ни интересуват тези, насочени към активно участие на обучаемия в процеса на обучение и свързани с творчески задания и активен диалог между ученика и учителя. С използването на ИКТ се постига задълбоченост в осмислянето на историческите процеси и събития, повишаване на мотивацията чрез изграждане на собствена стратегия за учене, ново ниво на усвояване на компетентностите, диференцирано обучение. В случая се демонстрират възможностите за внедряване на иновативно обучение по история и цивилизации с използване на облачното приложение за съвместна работа Google Drive/Диск, както и част от интегрираните с него директни приложения в облака: Google Slides/Презентации, Google My Maps, Google Jamboard, които са особено удачни при възлагането на практическо приложни задачи.

Ключови думи: история и цивилизации; компетентност; информационни технологии; проектен метод; интерактивни методи; иновации; диференцирано обучение; мотивация за учене; облачни приложения

Отдавна е известно, че интерактивните методи позволяват учене чрез взаимодействие в учебната среда с участието на преподавателя, т.е. личностно ориентирано обучение, където се създават условия за инициативност на учениците на основата на техния опит и което води до формиране на нови знания, а учителят е по-скоро организатор на процеса. Акцентът при дадената методика се поставя не на получаването на готови знания, а на тяхното откриване в сътрудничество между учителя и учениците. Самото внедряване на иновационни методи позволява създаването на платформа за диференцирано, личностно ориентирано обучение.

Използването на ИКТ открива безкрайно поле за дейности с използване на технологиите буквално във всички уроци. По този начин се постига по-

задълбочено разбиране на историческите проблеми, усвояване на трудната фактология в конкретика, анализиране на дискуссионните въпроси. Самите ученици получават възможност за отстояване на своята позиция, изграждане на собствена стратегия за учене, повишава се тяхната мотивация за учене чрез активно участие в дейностите и като цяло, се повишава нивото на ключови компетентности благодарение на интелектуалната самостоятелност и целенасоченото участие на емоциите, на личната визия за потребности и интереси, продуктивното въвличане на всеки един от участниците в процеса на познание. По този начин актуалността на опита се крие във факта, че той помага за извеждането на изучаването на историята на личностно-смислово ниво.

Внедряването на иновативни практики в обучението по история и цивилизации с използването на ИКТ е и средство за формиране на системно мислене у учениците, създаване у тях на цялостна представа за световния исторически процес и ролята на България в него чрез установяване на причинно-следствени връзки и аргументирано отстояване на собствена позиция, а не само възпроизвеждане и транслиране на информационни потоци.

Фигура 1

При провеждането на подобни уроци учителят трябва да демонстрира доверие, да не се намесва в заданието, докато самият ученик не поиска помощ,

да не критикува за грешки, да провежда консултации под формата на уточняване на подробности, да определи конкретен обем работа, така че ученикът да може да се съобрази с възможностите си, задаване на времева рамка за завършване на работата, създаване на условия за учениците да оценяват самостоятелно резултата от собствените си дейности, определяне критериите за извършване на самостоятелна работа, разработване на форми за контрол на самостоятелната дейност, критерии за оценка на резултата от дейността.

Опитът по тази тема показва, че използването на технологиите за развитие и груповите технологии за проектна и изследователска дейност, използването на опорни конспекти, информационни и комуникационни технологии позволява на учениците да развият уменията за междуличностно взаимодействие, придобити от подрастващите в други дейности, развива умения и способности за продуктивна дейност, повишава общото ниво на психическо развитие.

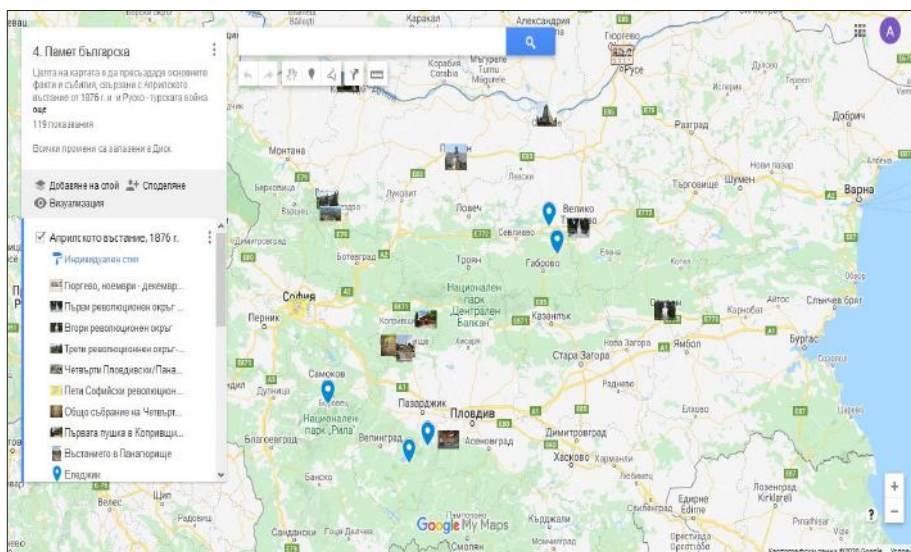

Фигура 2

Облачното приложение за съвместна работа Google Drive/Диск е изключително подходящо за внедряване на иновативни практики в обучението, защото позволява безпроблемно интегриране с директните приложения в облака: Google Slides/Презентации, Google My Maps, Google Jamboard.

С помощта на приложението Jamboard за Android и iOS преподавателите могат да ангажират всички ученици в креативен учебен процес – независи-

изображения Photos на Microsoft и изрязва картата с инструмента crop&rotate, така че да центрира и увеличи обхвата на българските територии, като премахне периферните области (фиг. 2), и запазва изображението. Следващата стъпка е отварянето на облачното приложение за съвместна работа Google Drive/Диск, а след това стартиране от него на Jamboard, където се качва и вече обработената карта чрез инструмента „добавяне на изображение“ в лявата част и се разширява, за да обхване цялата рамка. Създава се папка в Google Drive/Диск с примерно наименование „Оформяне на историческа карта „България по пътя на териториалното разширение през първата половина на X век – X^в клас“ и преместваме изображението в нея. Последователно изображението се споделя индивидуално на джмейлите на всички ученици с право да редактират, и така се създава възможност преподавателят през цялото време да следи работата на всеки, да дава указания и да помага при възникнали трудности. Приемливо е неговият компютър да е свързан с проекционно устройство – мултимедия или LED екран, което формира предпоставка за активна и мотивираща групова работа. След като всеки един от учениците отвори споделения файл, се поставят следните задачи:

Фигура 4

1. Отбелязване чрез маркиране и оцветяване границите на българската държава до възкачването на хан Крум;
2. Отбелязване чрез маркиране и оцветяване границите на българската държава при управлението на хан Крум;

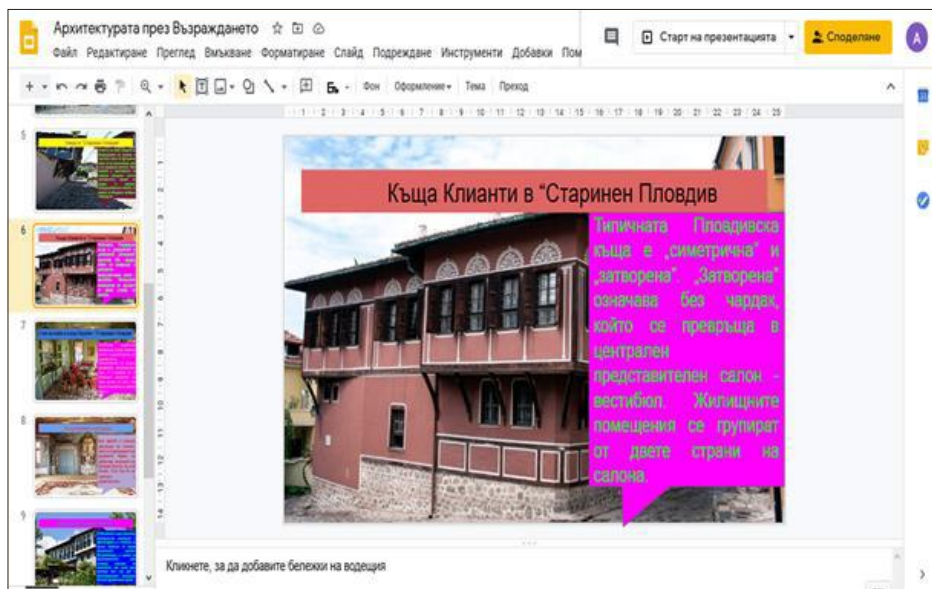
3. Отбелязване чрез маркиране и оцветяване границите на българската държава при управлението на хан Омуртаг.

В хода на урока периодично се представя напредъкът на отделните ученици, а в края на часа се дава обобщена картина на свършеното по задачите (фиг. 3). През цялото време на учениците се предоставя свобода да използват информацията от учебника, други интернет източници, както и да се консултират помежду си.

Интересни възможности предоставя и друго интегрирано в Google Drive/Диск приложение, а именно Google My Maps, което дава възможности за създаване и редактиране на персонализирани карти, а също и тяхното споделяне. Неговите функции са приложени в урочните единици за X клас: „Априлското въстание, 1876 г.“ и „Руско-турската война (1877 – 1878 г.) и Освобождението на България“ по модела за съвместно създаване на интерактивна карта в развитие „Памет българска“.

Алгоритъмът на работа е принципно същият както в Jambboard, но като се отчитат и някои специфики. За целта преподавателят отваря приложението и върху картата на България изготвя примерния начален образец на заданието. Първо редактира името – „Памет българска“, и описанието на картата – „Целта на картата е да пресъздаде основните факти и събития, свързани с Априлското въстание от 1876 г. и Руско-турската война (1877 – 1878 г.)“, а след това създава два слоя: „Априлското въстание, 1876 г.“ и „Руско-турската война (1877 – 1878 г.) и Освобождението на България“. Пише върху търсачката на приложението „Гюргево“, кликва върху появилия се прозорец „добавяне на карта“. От инструментите в долната част на прозореца използва „редактиране“ и вмъква най-отгоре текста „Гюргево, ноември – декември 1875 г. Заседание на Гюргевския революционен комитет“, а в карето под него: „От 11/12 ноември до 25 декември 1875 г. комитетът тайно провежда заседанията си в специално наета от търговците Димитър Горов и Иван Стоянов къща в покрайнините на града. С пълно единодушие е решено пролетта на 1876 г. да се вдигне въстание с цел „вливане в общия антиосмански фронт на Балканите“ и ескалиране на Източния въпрос. В работата на Гюргевския революционен комитет взимат участие 15 – 17 души, между които се открояват: А) Стефан Стамболов (председател), Б) Стоян Заимов (секретар), В) Панайот Волон, Г) Иларион Драгостинов, Д) Георги Икономов, Е) Георги Апостолов, Ж) Христо Караминков и З) Иван Хаджидимитров“. Отново се връща на инструментите в долната част на прозореца и чрез „добавяне на изображение или видеоклип“ последователно качва предварително свалените портрети на главните участници в Гюргевския революционен комитет. Следващият момент е визуализиране на историческия обект чрез икона, което става посредством следните стъпки: „стил“ – „още икони“ – „персонализирана икона“ и се качва илюстрация, която ясно е свързана с мястото и протеклото събитие.

Изготвеният първичен файлов материал се поставя в папка и индивидуално се споделя на учениците. Урокът, който се провежда, може да бъде за нови знания или за обобщение и затвърдяване на изученото с широко използване на проектния метод и екипната работа. В началото на урока учителят ясно представя задачите по изготвянето на интерактивната карта:

Фигура 5

1. Локализиране и отбелязване на основните факти и събития от Априлското въстание:

- формираните революционни окръзи и техните водачи;
- общото събрание на Четвърти революционен окръг в Оборище;
- началото на въстанието в Копревщица, въстанието в Панагюрище, Батак, Брацигово, Перущица, отбраната на Дряновския манастир, четата на Цанко Дюстабанов, подвигът на Ботевата чета.

2. Правилно онагледяване със съответния текстов и илюстративен материал.

Преподавателят онагледява извършеното от него първоначално и заедно с учениците маркира основните действия по вмъкването на текстовия и илюстративния материал за Първи Търновски революционен окръг. Отново се предоставя свобода да се използва информацията от учебника, други интернет източници, както и възможност за взаимна консултация. На LED екран или чрез мултимедиен проектор се показва напредъкът и се дават напътствия за

работа, а в края на урока се представя постигнатото и се прави анализ на постиженията и пропуските (фиг. 4). В следващия урок се продължава работа по втория слой – „Руско-турската война (1877 – 1878 г.) и Освобождението на България“.

Атрактивен компонент при внедряване на иновативни практики в обучението по история и цивилизации е Google Презентации/Google Slides – презентационно приложение, интегрирано в Google Drive/Диск, което позволява работа по разнообразни теми. Прекрасна възможност за неговото прилагане е темата от X клас „Архитектурата през Възраждането. Историческа работилница“, където на преден план излиза отново проектният метод. Интересното в този случай е възможността реално да се демонстрира процесът на работа на учениците онлайн, на LED екран или чрез мултимедиен проектор и способностите им сами да откриват перспективите и насоките на историческия процес чрез проследяване значимите постижения на възрожденската архитектура. Преподавателят предварително изготвя матрицата на презентацията, като вмъква няколко въвеждащи слайда (фиг. 5), след това заедно с учениците в учебния час създава слайдове с основните типове възрожденски къщи и накрая се предоставя възможност те да продължат самостоятелно по поставената задача, използвайки учебника и източници от интернет. Тяхната задача може да бъде и конкретизирана към архитектурните шедеври на църковната архитектура от периода или забележителните достижения на майстор Колю Фичето: църквата „Света Троица“ в Свищов, моста над река Росица в Севлиево, храма „Св. Никола“ в Дряново, църквата „Св. Никола“ във Велико Търново, Къщата с маймунката във Велико Търново, Хана на Хаджи Николи във Велико Търново, Покрития мост в Ловеч. Изготвеният първичен файлов материал се поставя в папка и индивидуално се споделя на учениците. В случая учителят е необходим наставник в образователния процес, а самият акцент по подбора на информация и разчитането на артефактите на миналото, както и тяхното експониране се пада на учениците.

Споменатите иновативни практики нямат претенции за особена изключителност, нито за търсене на някакъв качествен скок в обучението, но са опит да се разчупят закостенелите представи за образователния процес като нещо статично и еднопосочно, глътка въздух, която ни помага да погледнем трезво и спокойно на безкрайната вселена от информационни потоци, за да можем отново и отново да вършим нашата отговорна работа на учители и наставници на подрастващото поколение. Трябва обаче да си даваме сметка, че новостите изискват значителни двустранни усилия, и то не само в усвояването на съвременните средства за обучение с помощта на ИКТ, но налагат необходимостта и от диаметрално пренасочване на усилията, както и прецизно синхронизиране на действията и целите между преподавателя и учениците.

И тук високите дидактични постулати не способстват за преодоляване на изникналите трудности, които никак не са малко. Парадигмата на съвременното повелява формулиране на проблемите и намиране ефективни решения, а това в повечето случаи отхвърля стандартния модел на мислене.

БЕЛЕЖКИ

1. http://www.promacedonia.org/pk1/pk1_karti.htm

ON SOME INNOVATIVE PRACTICES IN TEACHING HISTORY AND CIVILIZATIONS

Abstract. Modern social development poses new tasks and challenges to education in order to achieve full adaptation of young people in the conditions of accelerated development of electronic technologies and communications. In previous years, innovation was sought primarily by teachers for whom the traditional system did not meet their expectations and attitudes. In pedagogy, there are different classifications of teaching methods, but we are interested in those aimed at active participation of the learner in the learning process and related to creative tasks and active dialogue between student and teacher. The use of ICT achieves in-depth understanding of historical processes and events, increasing motivation by building your own learning strategy, new levels of acquisition of competencies, differentiated learning. This case demonstrates the possibilities for implementing innovative training in history and civilizations using the cloud application for collaboration Google Drive, as well as some of the integrated direct applications in the cloud: Google Slides, Google My Maps, Google Jamboard, which are particularly suitable for assigning practical tasks.

Keywords: history and civilizations; competence; information technologies; project method; interactive methods; innovations; differentiated learning; motivation to learn; cloud applications

✉ **Asen Timofeev**

Senior Teacher in History
Vocational School of Economics – Pernik
Pernik, Bulgaria
E-mail: pgi_pernik@abv.bg